

Припустимо, що орендар погіршує якість оброблюваної землі, а коли його змушують відшкодувати збитки, заявляє, що не має для цього коштів, але законодавством передбачена плата за землю. Якби ці кошти, які туди надходять, були спрямовані на відновлення родючості ґрунтів. Але кошти від зборів за використання земельних ресурсів, що надходять у доходну частину державного та місцевого бюджетів не “маркуються” і “розчиняються” там.

Важливе значення для фінансування екологічного розвитку мають екологічні фонди, які можуть створювати, а фермери по регіональному принципу. Їх головна функція — формування ресурсів цільового призначення. Такі фонди доцільно створювати незалежно від державного бюджету. Тоді ці фонди утворюють фінансову систему природокористування, яка підтримує і доповнює державні витрати на екологічні цілі з одного боку, а з іншого — створює фінансові ресурси землекористування для фермерських господарств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Б.Б.Гавриленко. Соціальна екологія – с. Дике поле, 2001 рік – С.18
2. Столыпин П.А. 1862-1911 – М.: Планета, 1991 – ст.21.
3. Статистичний бюлетень.- м.Запоріжжя, 2003.

УДК 631.1

ПРОБЛЕМИ МАТЕРІАЛЬНО–ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

М.А.Домаскіна, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Сучасний стан розвитку сільського господарства країни потребує термінового аналізу та пошуків шляхів розвитку селянських (фермерських) господарств. Недивлячись на всю недовіру до їх розвитку в нашій країні, вони набувають дедалі більшого поширення. І хоча ці господарства самотужки не в змозі розв'язати

продовольчу проблему, зневажати проблемами їхнього розвитку не можна, оскільки, не зважаючи на всі негативні позиції, фермерство вносить досить вагомий внесок в аграрний сектор країни в цілому та нашого регіону зокрема.

Основною проблемою в розвитку фермерських господарств є укріплення їх матеріально-технічної бази відповідною технікою, що дозволить забезпечити виконання всього технологічного циклу робіт. Цьому питанню приділяють увагу багато сучасних вчених, серед них, Бурковський І.Д., Ігнатов В.Д., Куліш М.Ю., Голодніков Ю.С. та інші. Однак, на наш погляд, розв'язання цієї проблеми потребує подальшого поглиблення.

Наявність сільськогосподарської техніки у фермерів за останні п'ять років неуклінно зростає (табл. 1). Виключенням є картоплезбиральна техніка, якої у фермерських господарствах області налічується всього 3шт. (в 2003 році). Вирощування картоплі в нашій області практично не займаються, що пояснюється відповідними природно-кліматичними умовами. Однак, фермерські господарства дедалі розширюють свою діяльність.

Таблиця 1

Динаміка наявності сільськогосподарської техніки у фермерських господарствах області, шт.

Показники	Роки				
	1999	2000	2001	2002	2003
Трактори - усього	984	1048	1140	1395	1522
Комбайнів - усього	160	211	251	370	452
в тому числі:					
- зернозбиральних	154	198	226	307	374
- кукурудзозбиральних	-	3	8	15	19
- кормозбиральних	2	1	9	21	25
- бурякозбиральних	4	9	8	22	29
- картоплезбиральних	-	-	-	4	3
Сівалок	442	549	625	779	817
Жаток валкових	72	73	59	100	109

Проаналізувавши дані про наявність сільськогосподарської техніки у фермерських господарствах області в розрізі районів та зон (табл.2), бачимо, що найбільшу кількість складають зернозбиральні комбайни.

Таблиця 2

Наявність сільськогосподарської техніки у селянських (фермерських) господарствах області по районах та зонах станом на 1 січня 2003 року

Райони та зони	Наявність тракторів, штук	Припадає тракторів на 100 га рілля, штук	Наявність комбайнів				Наявність сівалок всього, штук	Жатки валкові, штук	Всього енергетичних потужностей, к.с.
			Наявність зернозбиральних						
			зернозбиральні	кукурудзиральні	кормозбиральні	бурякозбиральні			
Арбузінський	84	1	20	-	-	3	48	21	12334
Братський	46	0,5	14	1	-	4	35	2	8495
Вознесенський	55	0,6	20	-	-	-	34	8	7240
Врадіївський	33	0,8	8	-	-	-	23	4	4020
Доманівський	60	0,6	21	1	2	2	25	-	10420
Єланецький	57	0,8	14	-	2	-	38	-	8174
Казанківський	74	0,6	19	-	1	-	26	10	9753
Кривоозерський	203	1,2	50	7	9	15	103	25	50029
Новобузький	42	0,4	13	-	-	-	21	-	6057
Первомайський	100	0,7	17	6	6	3	78	8	23576
Всього по північній зоні	754	0,75	196	15	20	27	431	78	140098
Баштанський	85	0,8	16	-	-	-	42	-	12611
Березнетуватський	89	0,5	35	-	1	-	49	7	17313
Веселинівський	93	0,7	25	-	1	-	53	-	14690
Новодеський	109	1,5	22	-	-	-	69	6	10372
Всього по центральній зоні	1884	0,79	490	-	2	-	1075	13	335182
Березанський	95	1	25	-	-	-	43	2	15044
Жовтневий	85	0,9	4	-	1	-	34	-	10038
Миколаївський	70	0,8	20	-	1	-	47	15	10716
Очаківський	39	1,5	8	-	-	-	20	-	4765
Снігурівський	103	0,7	23	4	1	2	29	1	15288
Всього по південній зоні	4160	0,85	1060	4	3	2	2323	18	726194
По області - всього	1522	0,8	374	19	25	29	817	109	250914
у розрахунку на 1 господарство	0,34		0,08	0	0,01	0,01	0,18	0,02	55,71

Це досить природньо, оскільки пріоритетним напрямком діяльності фермерів області є вирощування зернових. Як бачимо, деякі види комбайнів взагалі відсутні в певних зонах. Наприклад, кукурудзо- та бурякозбиральної техніки немає в центральній зоні, в південній зоні їх досить незначна кількість. Це пов'язано з непопулярністю даних культур серед фермерів. Однак причина не тільки в цьому. Більшість фермерів не реєструють техніку як власність фермерського господарства, вона є їх особистою власністю. Для них це є гарантом того, що в певній ситуації техніку не буде вилучено за борги.

Однак за загальними цифрами по області ми не можемо судити про забезпечення технікою окремих господарств. Визначити рівень забезпеченості останніх технікою по районах та зонах області можна за даними табл. 3. Таким чином, в середньому по області тракторами забезпечено лише близько 22% селянських (фермерських) господарств, чого явно недостатньо, оскільки трактор — це основна одиниця матеріально-технічної бази агропідприємства. Найбільш забезпечені цим видом техніки фермери Арбузинського району (39,3%), найменше — у фермерів Вознесенського та Жовтневого районів (10,4%).

Найнижче забезпечення фермерів комбайнами, як зернозбиральними (7%), так і кормо- та бурякозбиральними (0,3%). Недостатнім є також забезпеченість господарств вантажними автомобілями (9,2%).

Вказане пов'язано як і з високою вартістю цієї техніки, так і з тим, що подібну техніку необов'язково мати в кожному господарстві. У малих за площею господарствах подібну техніку утримувати нерентабельно.

Найбільша кількість тракторів, що припадає на 100 га ріллі, спостерігається у Новоодеському та Очаківському районах (1,5), найменша — в Новобузькому (0,4). В середньому по області на 100 га ріллі фермерських господарств припадає по 0,8 трактора.

Таким чином, врахувавши наведені дані, можна зробити висновок, що рівень забезпеченості селянських (фермерських) господарств є досить низьким. Незважаючи на більш як десятилітній розвиток фермерства в нашій країні, проблема забезпечення мате-

ріально-технічної бази досі не розв'язана. Тому необхідно відшукати альтернативні способи залучення техніки для потреб фермерських господарств.

Таблиця 3

Питома вага селянських (фермерських) господарств, які мали сільськогосподарську техніку у 2002 році, %

Райони та зони	Господарства, що мають:					
	трактори	комбайни			сівалки	вантажні автомобілі
		зерно-збиральні	кормозбиральні	бурякозбиральні		
Північна зона						
Арбузинський	39,3	12,6	-	2,2	28,1	11,9
Братський	22,5	10	1,9	0,6	16,9	11,3
Вознесенський	10,4	5,4	-	-	7,9	6,8
Врадіївський	17,6	6,4	-	-	11,2	7,2
Доманівський	18,6	9,5	0,9	0,9	9,5	9,5
Єланецький	19,1	4,6	0,8	-	10,4	7,1
Казанківський	19,3	6,1	0,9	-	7	6,6
Кривоозерський	27,8	13,5	6,3	7,1	21,4	19
Новобузький	16,7	6,1	-	-	9,4	3,9
Первомайський	27,2	7,9	3,9	4	35,1	13,2
Центральна зона						
Баштанський	11	2,7	0,2	-	4,8	5,3
Березнегуватський	15,3	6,4	0,3	-	8,1	5,1
Веселинівський	25,2	10,1	0,5	-	15,1	14,2
Новоодеський	27,5	7,2	-	-	14,7	8,3
Південна зона						
Березанський	23,9	9,3	-	-	13,5	12
Жовтневий	10,4	1	0,2	-	6,1	3,2
Миколаївський	12,5	5,1	0,4	-	8,8	5,5
Очаківський	26,5	6,8	-	-	12,8	6,8
Снігурівський	18,3	8	1,1	1,5	9,5	12,2
Всього по області	21,8	7	0,3	0,3	13,1	9,2

Спираючись на проведені дослідження та досвід зарубіжних країн, можна виділити наступні варіанти залучення техніки зі сторони:

- міжфермерська кооперація по використанню сільськогосподарської техніки;

- кооперація фермерських господарств з підприємствами інших форм господарювання;
- прокат (оренда) техніки районних сервісних підприємств, що створені, як правило, на базі ремонтно-технічних структур АПК;
- розвиток приватних фірм, що виконують спеціальні види механізованих робіт за заказами фермерів.

Звісно, що оренда (чи прокат) техніки має як певні переваги, так і недоліки. Звичайно, що загальна сума виплат за оренду за досить тривалий час перевищить вартість самої техніки, однак, одноразові внески будуть значно менші. Це і визначає межі застосування цих форм залучення техніки.

Зрозуміло, що якщо мова йде про машини, що використовуються досить рідко або занадто дорогавартісні, то використання оренди чи прокату є виправданим. Однак, якщо мова йде про універсальні машини, що використовуються майже постійно, то застосовувати оренду доцільно лише в якості виходу з безвихідного положення.

Найбільш сприятливою формою залучення техніки в селянські (фермерські) господарства ми вважаємо міжфермерську кооперацію. Цьому сприяють ряд об'єктивних умов, які дозволяють говорити про можливість та необхідність її розвитку:

- частина фермерських господарств має надлишок техніки (згідно з нормативами) і є потенційний резерв для інтенсивного та ефективного використання техніки, яку вони мають;
- кооперація фінансових засобів різних селянських господарств дозволить придбання дорогавартісної техніки, що є неможливим для окремого фермера;
- ефективність, життєспроможність та корисність міжфермерської кооперації при використанні техніки підтверджується практикою подібних формувань у багатьох європейських державах.

Таким чином, забезпеченість матеріально-технічними засобами фермерських господарств Україні взагалі та Миколаївської області зокрема є недостатньою, майже критичною. Основним можливим виходом із даної ситуації є створення міжфермерської кооперації. Однак це питання потребує подальшого розгляду. Зокрема, необ-

хідно дуже чітко розробити організаційний, економічний та техніко-технологічний зміст міжфермерської кооперації по використанню техніки. До того ж необхідне створення відповідної правової та законодавчої бази.

УДК 636.5:658.8

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА

Ю.В.Дикіна, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

Важливе значення у підвищенні ефективності виробництва птахогосподарств має стан покращення конкурентоспроможності продукції. Конкурентоспроможність в умовах ринкової економіки набуває особливої актуальності внаслідок відкритості нашої економіки та зростання конкуренції на ринку.

Проблемам конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції присвячено роботи вченого-аграрника П.Т.Саблука. Щодо цих проблем у галузі птахівництва, то вагомий внесок зробили такі вчені як М.І.Сахацький, І.А.Іонов, І.І.Івко, О.М.Царенко та ін. Однак їх праці охоплюють питання конкурентоспроможності продукції по Україні в цілому.

Метою нашого дослідження є вивчення основних факторів, що характеризують рівень конкурентоспроможності галузі птахівництва в Миколаївській області.

Серед них визначили наступні: якісні характеристики, собівартість та ціни реалізації готової продукції.

Відомо, що якісні показники продукції, як складові її конкурентоспроможності, забезпечують товаровиробникові переваги в конкурентній боротьбі і є головним критерієм для покупця. На жаль, якість виробленої продукції птахівництва в Миколаївській області бажає кращого.